

Nasjonale og regionale innovasjonssystem (Tekst til NHD-innspill)

I Norge, i likhet med mange andre land, bygget vi opp et nasjonalt FoU- og innovasjonssystem etter krigen. En første viktig hjørnestein i dette systemet var etableringen av Sentralinstituttet for industriell forskning (senere SI og nå SINTEF Oslo) på Gaustad-jordet i Oslo rett etter krigen. Motivet var å styrke den industrielle forskningen og forskningsbasert industriell utvikling i Norge. Mange av aktørene bak dette initiativet hadde sett betydningen av dette i England og USA under og etter krigen. Lokaliseringen til Gaustad var begrunnet i nærhet til Universitetet i Oslo. Kort tid etter denne etableringen kom Papirindustriens forskningsinstitutt (PFI) til samme området, som et fellestiltak mellom bedrifter i samme bransje (bransjeforskning). Etter hvert kom det flere statlige institutt innen industriell FoU og bransjeinstitutt på Gaustad og Oslo-området.

Etableringen av SI ble møtt med etableringen av SINTEF ved NTH (dagens NTNU) i Trondheim. Dette bidro til utviklingen av et nasjonalt FoU- og innovasjonssystem i årene etter krigen med en kjerne i Oslo og en i Trondheim (foruten et mindre miljø i Bergen ved CMI) og med tette koplinger til, og av stor betydning for, viktige deler av norsk industri. Dette var en industri som til dels var hjemmemarkedsorientert og til dels sterkt eksportorientert, som drev en del egen forskning, men som var avhengig av dette samarbeidet med FoU-miljøene ved instituttene eller egne bransjeinstitutt.

Gjennom 80- og 90-årene blir globaliseringen kraftig forsterket innen norsk industri og det skjer en dreining mot mer avanserte produkter (fra råvarer til halvfabrikata og systemprodukter) og en strukturendring der det innen enkelte bransjer (prosess) blir færre/få norske produsenter, mens innen avansert verkstedindustri blir det mange nye spesialiserte bedrifter som driver mer egen FoU. Den tradisjonelle bransjeforskningen er svekket, instituttsektoren står fortsatt sterkt, mens stadig flere bedrifter utvikler kompetanse og nye produkter i tett samarbeid delvis med leverandører og ikke minst krevende globale kunder. Vi ser tydeligere et mønster der bedriftene bygger opp avansert og spisset kompetanse i egen lokal virksomhet i samarbeid med leverandører og kunder, men også sammen med komplementære eller konkurrerende bedrifter lokalt/regionalt gjennom nettverks- eller klyngesamarbeid. Ofte er det en agglomerasjon av bedrifter innen samme bransje mange steder, som har vokst frem gjennom oppslittings- eller nyetableringsprosesser.

I de større universitetsbyene som Oslo og Trondheim med store deler av den nasjonal teknisk-industrielle forskningen er det i dag svært lite tradisjonell industri. Her vokser det derimot frem mange nye virksomheter innen nye forskningstunge bransjer (IKT, bioteknologi mv) i tett kopling til FoU-miljøet. De regionale og mer tradisjonelle industrielle miljøene (og enkelte servicemiljøer) er mange og avanserte og ligger gjerne et godt stykke unna universitetsbyene. Det gjelder miljøer som Raufoss/Gjøvik, Horten, Kongsberg, Arendal, Sunnmøre m.fl. Det er her i ferd med å utvikles lokale/regionale samspillsprosesser mellom bedrifter og sammen med regionale høgskoler og utviklingsaktører. Det er i ferd med å vokse frem regionale innovasjonssystemer med tette koplinger til globale innovasjonssystemer (og kunder) og til dels i samarbeid med og til dels i konkurranse med nasjonale miljøer. Dette er forsterket og synliggjort av myndighetenes ekspertsenterutviklingen (NCE-ene). Disse prosesser er sannsynligvis med å forsterke innovasjonsevnen og industriutviklingen, men er en utfordring for nasjonale miljøer og nasjonal innovasjonspolitik.

NIBR har vært involvert i flere prosjekter som har sett på og fulgt fremveksten av regionale innovasjonssystem. Det å forstå disse prosessene bedre er viktig, ikke minst deres betydning for innovasjonsevnen, og for den industrielle og økonomiske utvikling.